

Zarządzenie nr 16

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 16 marca 2026 roku

**w sprawie ograniczania zagrożeń ze strony szkodliwych owadów,
grzybów patogenicznych i innych zjawisk szkodotwórczych w lasach
w 2026 roku**

Znak: ZO.7100.1.2026

Na podstawie art. 33 ust.1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹ w związku z § 6 i §10 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe² – w wykonaniu zadania Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonego m.in. w art. 33 ust. 3 pkt 3³ ustawy o lasach, zarządzam, co następuje:

§ 1

Zobowiązuję kierowników jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych do zapoznania się i wykorzystywania w bieżącej działalności „Krótkoterminowej prognozy występowania ważniejszych szkodników i chorób infekcyjnych drzew leśnych w Polsce w 2026 roku”, opracowanej przez Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL). Wyżej wymieniona prognoza znajduje się na stronie portalu pracowniczego LP.

§ 2

1. Powołuję zespoły zadaniowe, zwane dalej Terenowymi Stacjami Ochrony Lasu (TSOL).
2. Skład osobowy i lokalizację TSOL oraz Punktów Obserwacyjnych, zwanych dalej PO zawiera załącznik nr 1 do zarządzenia.
3. Termin rozpoczęcia i zakończenia pracy TSOL uzależniony jest od biologii monitorowanych szkodników owadzych oraz specyfiki występowania innych organizmów i zjawisk szkodotwórczych.

¹ Art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (Dz. U. z 2025 r. poz. 567 ze zm.) stanowi, że „Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych”.

² Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych; § 10 Statut Lasów Państwowych stanowi, że Dyrektor Generalny może powoływać inne stałe lub doraźne zespoły doradcze dla określonych spraw i problemów z zakresu działalności Lasów Państwowych oraz określać zasady i tryb działania takich zespołów.

³ Przepis art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

4. Do obowiązków kierowników TSOL należy:
 - 1) zorganizowanie i koordynowanie pracy TSOL;
 - 2) opracowywanie ocen występowania, zagrożenia i przebiegu rozwoju populacji szkodliwych owadów i innych czynników szkodliwych, z uwzględnieniem zapisów „Instrukcji Ochrony Lasu” i „Instrukcji działania Zespołów Ochrony Lasu” oraz przekazywanie tych ocen właściwemu nadleśniczemu, który podejmuje decyzje o zabiegach ochronnych;
 - 3) sporządzenie sprawozdania końcowego z działalności TSOL w terminie jednego miesiąca od zakończenia pracy.
5. Zalecenia w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi w 2026 roku określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 3

Zobowiązuję:

- 1) Dyrektorów Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) do bieżącego monitorowania zagrożeń ze strony czynników biotycznych, ustalania ich sprawców i podejmowania skutecznych działań profilaktycznych oraz ochronnych w celu niedopuszczenia do istotnych gospodarczo szkód w lasach;
- 2) Kierowników Zespołów Ochrony Lasu (ZOL) do świadczenia stałej pomocy dyrektorom RDLP i nadleśniczemu w rozpoznawaniu i ograniczaniu zagrożeń oraz do bieżącego informowania Wydziału Ochrony Lasu w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (DGLP) o sytuacji;
- 3) Nadleśniczych do zorganizowania niezbędnej służby ochrony lasu zwalczającej zagrożenia, którą należy wspierać w miarę potrzeby odpowiednią pomocą ze strony RDLP i ZOL, a w szczególnych przypadkach także DGLP i IBL;
- 4) Dyrektorów RDLP i Nadleśniczych do zapewnienia odpowiedniego poziomu precyzji w informowaniu społeczeństwa o prowadzonej akcji ograniczania populacji szkodliwych owadów leśnych techniką lotniczą na stronach internetowych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w następujący sposób:
 - a) strona internetowa RDLP powinna zawierać:
 - ogólną informację w sprawie planowanych zabiegów agrolotniczych, zgodnie z dokumentacją przedłożoną do właściwego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: „WIORiN”) (7 dni przed rozpoczęciem akcji);
 - listę nadleśnictw biorących udział w akcji ograniczania populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą wraz z bezpośrednimi odnośnikami do stron internetowych nadleśnictw;
 - b) strona internetowa nadleśnictwa powinna zawierać:
 - planowany termin zabiegu (możliwie precyzyjny, w przypadku wydłużenia terminu zakończenia zabiegów agrolotniczych z przyczyn pogodowych, technicznych, formalnych, itp. Informacja o terminie zakończenia zabiegów powinna być na bieżąco aktualizowana);
 - powierzchnię zabiegu wraz z dołączonymi poglądowymi mapami lokalizacji pól zabiegowych;

- gatunek szkodliwego owada;
- zastosowany środek ochrony roślin wraz z terminami prewencji i karencji (jeżeli mają zastosowanie) oraz odsyłacz do etykiety środka ochrony roślin;
- informację o wprowadzeniu okresowego zakazu wstępu do lasu wraz z odsyłaczem do map zakazów wstępu do lasu w serwisie Banku Danych o Lasach.

§ 4

1. Zobowiązuję Wydział Ochrony Lasu w DGLP i Zakład Produkcyjno Usługowo Handlowy Lasów Państwowych w Olsztynie do realizacji zadań, w przedmiocie centralnych zakupów i dystrybucji środków ochrony roślin – Foray 76 B, Mospilan 20 SP, Confirm, Delfin WG, Los Ovados 200 SE na potrzeby poszczególnych RDLP.
2. Przy zakupach pozostałych środków ochrony roślin niezbędnych do prowadzenia gospodarki leśnej należy kierować się listą pestycydów dopuszczonych do stosowania w 2026 roku, opracowaną przez IBL w broszurze pt. „Środki ochrony roślin oraz środki biobójcze zalecane do stosowania w leśnictwie w roku 2026”, zamieszczoną na stronie portalu pracowniczego LP.
3. Usługodawców lotniczych i warunki korzystania z usług lotniczych w 2026 roku określają odpowiednie umowy zawarte przez DGLP i RDLP.
4. Rozwiązania techniczne, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów przy użyciu sprzętu agrolotniczego, określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie rozwiązań technicznych, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego (Dz. U. poz. 504).
5. W roku 2026 obowiązuje zasada dofinansowania kosztów akcji ograniczania populacji szkodników owadów techniką lotniczą oraz naziemną z wykorzystaniem środków związanych z funduszem leśnym w ramach kwot określonych w planie finansowo-gospodarczym PGL Lasy Państwowe w następującym zakresie:
 - 1) użycia sprzętu lotniczego, w tym bezzałogowych statków powietrznych;
 - 2) użycia sprzętu naziemnego (wyłącznie w przypadku chrabąszczowatych – imago i pędraki);
 - 3) zbioru ręcznego (wyłącznie w przypadku chrabąszczowatych – imago);
 - 4) zakupu środków ochrony roślin i ich nośników (adiuwantów);
 - 5) magazynowania i transportu środków ochrony roślin i ich nośników (adiuwantów);
 - 6) wykonania zabiegów doświadczalnych związanych z oceną skuteczności działania nowych środków i preparatów dla leśnictwa;
 - 7) wykonania zabiegów ochronnych w drzewostanach świerkowych z zastosowaniem samobieżnej głowicy opryskującej na drzewach stojących.
6. Rozliczenie finansowe, którego integralną częścią jest zestawienie rzeczowo-finansowe zadań z zakresu ograniczania populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą i naziemną dofinansowywanych ze środków funduszu leśnego (załącznik nr 3), RDLP przekazuje do DGLP niezwłocznie po całkowitym zakończeniu ww.

akcji, jednak nie później niż do 31.12.2026 r.

7. RDLP przekazują do właściwych WIORiN sprawozdanie z wykonania ratowniczych zabiegów z wykorzystaniem sprzętu agrolotniczego, które powinno zawierać:
 - 1) ogólną powierzchnię wykonanego zabiegu w rozbiu na nadleśnictwo, powiat, gminę;
 - 2) termin przeprowadzonego zabiegu;
 - 3) nazwę i ilość zużytego środka ochrony roślin oraz zastosowaną dawkę;
 - 4) nazwę zwalczanego organizmu szkodliwego;
 - 5) nazwę gatunku rośliny będącej przedmiotem zabiegu;
 - 6) ocenę skuteczności zabiegu;
 - 7) dane podmiotu wykonującego zabieg.
8. Ww. sprawozdanie należy przysyłać również do Wydziału Ochrony Lasu DGLP – do wiadomości.

§ 5

1. Wszelkie działania związane z ograniczaniem liczebności szkodliwych owadów i skutków aktywności grzybów patogenicznych powodujących szkody w lasach powinny być prowadzone w sposób niezakłócający funkcjonowania ekosystemów na obszarach objętych zabiegami i muszą być zgodne z etykietą stosowanego środka ochrony roślin.
2. Zaleca się upowszechnianie biologicznych, mechanicznych i agrotechnicznych metod ograniczania liczebności szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych czynników szkodliwych, przedstawionych w wykonanych przez IBL opracowaniach „Metodyka integrowanej ochrony drzewostanów iglastych” oraz „Metodyka integrowanej ochrony drzewostanów liściastych”. W przypadkach największego zagrożenia lasu dopuszczalne jest łączenie powyższych metod z metodą chemiczną, polegającą na wykorzystaniu środków ochrony roślin zarejestrowanych dla leśnictwa.
3. Wyznaczając drzewostany do zabiegów ograniczania szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych czynników szkodliwych na obszarach Natura 2000, należy zwracać szczególną uwagę na przedmiot ochrony na tych obszarach.
4. Wszystkie czynności związane z ochroną lasu w 2026 roku powinny być wykonane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

§ 6

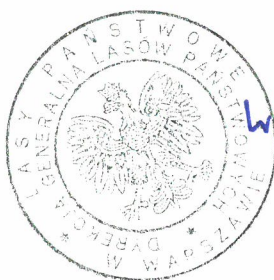
Nadleśniczowie nadleśnictw, na terenie których prowadzone będą zabiegi ochronne, odpowiadają za techniczne i organizacyjne warunki prawidłowego przeprowadzenia zabiegów ograniczających zagrożenia lasów ze strony czynników szkodliwych. Działania te powinny uwzględniać w szczególności:

- 1) wyegzekwowanie od wykonawców usług lotniczych spełnienia warunków technicznych zawartych w umowach, w szczególności przeprowadzenia testów prawidłowego działania aparatury agrolotniczej oraz zapewnienie realizacji obowiązków wynikających z tych umów dla jednostek Lasów Państwowych;

- 2) przekazanie do DGLP (za pośrednictwem RDLP) danych dotyczących obszarów leśnych przewidywanych do zabiegów agrolotniczych w 2026 roku – współrzędnych geograficznych lotnisk, lądowisk, innych terenów startów i lądowań oraz pól zabiegowych – w celu uzyskania od Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej priorytetu na wykorzystanie przestrzeni powietrznej podczas ww. zabiegów;
- 3) przeszkolenie pracowników jednostek LP kierowanych do udziału w zabiegach ochronnych w zakresie stosowanych metod i środków ochrony roślin oraz wymogów wynikających z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 4) zabezpieczenie odbioru ilościowego i jakościowego środków ochrony roślin, dostarczanych na potrzeby ograniczania liczebności szkodliwych owadów oraz dopilnowanie prawidłowej ich dystrybucji;
- 5) zapewnienie nieodpłatnie odpowiednich warunków lokalowych, niezbędnego wyposażenia i udzielanie wszechstronnej pomocy w organizacji i funkcjonowaniu TSOL;
- 6) nadzór nad przebiegiem przygotowań do zabiegów ochronnych oraz bieżącą kontrolę realizacji zadań ochronnych;
- 7) składanie drogą elektroniczną, za pośrednictwem RDLP, do DGLP cotygodniowych meldunków (w czwartki) o zaawansowaniu realizacji zabiegów ochronnych w lasach, według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 8) opracowanie sprawozdania końcowego z przebiegu zabiegów ochronnych w 2026 roku. RDLP przekazują zbiorcze sprawozdanie do DGLP po całkowitym zakończeniu akcji zwalczania.

§ 7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

ZASTĘPCA DYREKTORA GENERALNEGO
J.S. Zrównoważonej Gospodarki Leśnej

Cezary Świstak

Załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia 16 marca 2026 r.

**Skład osobowy i lokalizacja Terenowych Stacji Ochrony Lasu (TSOL)
oraz Punktów Obserwacyjnych (PO) w 2026 roku**

ZOL	RDLP	Siedziba TSOL	Skład osobowy TSOL	Gatunek szkodnika owadziego/inny czynnik	PO w Nadleśnictwie
Gdańsk	Gdańsk	biuro ZOL w Gdańsku	Anna Srokosz - kierownik TSOL; Izabela Waszak; Maciej Kuś	Brudnica mniszka	Kaliska; Kościerzyna; Wejherowo
				Boreczniki sosnowe	Choczewo
				Chrabąszcze	Lubichowo
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Kartuzy
Gdańsk	Toruń	biuro ZOL w Gdańsku;	Izabela Waszak - kierownik TSOL; Maciej Kuś; Anna Srokosz	Brudnica mniszka	Bydgoszcz; Dąbrowa
				Strzygonia Choinówka	Cierpiszewo
				Chrabąszcze	Trzebciny
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Toruń; Skrwilno; Woziwoda

Olsztyn	Olsztyn	biuro ZOL w Olsztynie	Wojciech Chmielewski - kierownik TSOL; Martyna Ruszczyk; Anna Zawadzka; Rafał Zagroba;	Brudnica mniszka	Parciaki
				Chrabąszcze	Susz
Szczecinek	Piła	biuro ZOL w Szczecinku	Sławomir Woźniak - kierownik TSOL; Paulina Kutczyńska; Rafał Perz	Brudnica mniszka	Płytnica; Sarbia
				Strzygonia choinówka	Sarbia
				Żerdzianka sosnówka	Sarbia
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Kalisz Pomorski
				Jemiola w drzewostanach sosnowych	Durowo
Szczecinek	Szczecin	biuro OTL w Gorzowie Wielkopolskim	Daniel Grabowski - kierownik TSOL; Maciej Hałuszczak; Rafał Perz	Brudnica mniszka	Międzychód; Skwierzyna
				Chrabąszcze	Kłodawa; Rzepin; Sulęcín; Bolewice
				Żerdzianka sosnówka	Karwin; Mieszkowice
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Międzyrzecz
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Resko
Szczecinek	Szczecinek	biuro ZOL w Szczecinku	Mateusz Modrzejewski - kierownik TSOL; Beata Dudzic; Rafał Perz	Brudnica mniszka	Osusznica; Borne Sulinowo
				Żerdzianka sosnówka	Osusznica
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Miastko; Świdwin

Łódź	Łódź	biuro ZOL w Łodzi	Grzegorz Karwat - kierownik TSOL; Marika Wieczorek; Cezary Kieszek	Chrabąszcze	Brzeziny; Spała; Wieluń
Łódź	Warszawa	biuro ZOL w Warszawie	Cezary Kieszek - kierownik TSOL; Marika Wieczorek; Michał Onuszek	Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Chojnów; Jabłonna; Wyszaków
Łopuchówko	Poznań	biuro Nadleśnictwa Grodzic	Ewa Kujawa - kierownik TSOL; Robert Zander; Przemysław Dyba	Barczatka sosnówka	Grodzic
				Chrabąszcze	Babki; Konstantynowo; Łopuchówko; Pniewy; Sieraków
				Kuprówka rudnica	Karczma Borowa; Koło; Piaski
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Syców; Karczma Borowa
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów dębowych	Piaski
				Foliofagi dębu	Krotoszyn; Piaski; Konstantynowo
Łopuchówko	Zielona Góra	biuro Nadleśnictwa Krzystkowie	Paulina Skowrońska - kierownik TSOL; Ewa Kujawa; Robert Zander	Brudnica mniszka	Wolsztyn; Sława Śląska; Lubsko
				Chrabąszcze	Świebodzin
				Strzygonia choinówka	Brzózka; Lubsko
				Kuprówka rudnica	Nowa Sól

Kraków	Kraków	biuro ZOL w Krakowie	Jarosław Plata - kierownik TSOL; Agnieszka Bielawska; Zbigniew Kołodziej; Szczepan Rusiński; Sebastian Tylkowski	Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Nowy Targ
				Drzewotocz japoński	Gorlice
				Chrabąszcze	Dębica
Kraków	Krosno	biuro ZOL w Krakowie	Jarosław Plata - kierownik TSOL; Agnieszka Bielawska; Zbigniew Kołodziej; Szczepan Rusiński; Sebastian Tylkowski	Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Sieniawa
				Drzewotocz japoński	Krasiczyn
Radom	Lublin	biuro ZOL w Radomiu	Wojciech Krawczyk - kierownik TSOL; Andrzej Marzęda; Krzysztof Kamiński; Piotr Lasota	Barczatka sosnówka	Nowa Dęba; Rozwadów; Rudnik
				Brudnica mniszka	Rozwadów; Rudnik
				Chrabąszcze	Parczew; Włodawa
				Osnuja gwiazdzista	Janów Lubelski; Nowa Dęba
				Opaślik sosnowy	Nowa Dęba
				Uszkodzenia w uprawach, młodnikach i drzewostanach powstałe w wyniku gradobicia	Kraśnik, Lubartów, Puławy, Radzyń Podlaski, Rudnik
Radom	Radom	biuro ZOL w Radomiu	Piotr Lasota - kierownik TSOL; Roman Noworycki; Przemysław Strzelczyk	Uszkodzenia w uprawach, młodnikach i drzewostanach powstałe w wyniku gradobicia	Jędrzejów; Ostrowiec Świętokrzyski; Skarżysko; Marcule; Zwoleń

Wrocław	Wrocław	biuro ZOL we Wrocławiu	Jarosław Góral - kierownik TSOL; Katarzyna Skąlecka; Katarzyna Nowik; Grzegorz Rogowski	Chrabąszcze	Legnica
				Brudnica mniszka	Ruszków; Pieńsk
Opole	Katowice	biuro ZOL w Opolu	Dariusz Hutka - kierownik TSOL; Katarzyna Hutka; Remigiusz Brzeziński; Marcin Hutnik	Osnuja gwiazdzista	Herby; Zawadzkie
				Chrabąszcze	Brzeg; Kluczbork; Olesno; Rudziniec; Strzelce Opolskie
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Wisła

Zalecenia w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi w 2026 r.

Postawą do opracowania zaleceń w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi jest opracowana przez Instytut Badawczy Leśnictwa prognoza zagrożenia drzewostanów iglastych i liściastych przez różne czynniki szkodotwórcze w skali całego kraju. Szczególną uwagę poświęca się owadom liściożernym, ze względu na ich zdolność do występowania w formie gradacji na znacznych powierzchniach, co może zagrażać trwałości drzewostanów. Sposób postępowania z foliofagami zależy m.in. od gatunku owada, jego biologii, ekologii, zdolności do ekspansji i fazy gradacji, więc wymaga corocznej modyfikacji:

1. W 2026 r. największe zagrożenie w drzewostanach sosnowych będzie stwarzać **brudnica mniszka**. Jej gradacja, która rozpoczęła się w 2022 r., w większości regionów uległa zakończeniu wskutek wykonanych zabiegów ochronnych, niesprzyjających warunków pogodowych i/lub działania czynników oporu środowiska. W części nadleśnictw zagęszczenie populacji tego owada utrzymuje się jednak na wysokim poziomie i ciągle stwarza zagrożenie drzewostanom sosnowym. W związku z powyższym w takich sytuacjach zaleca się wykonanie zabiegów ochronnych w drzewostanach zagrożonych w stopniach średnim (++) i/lub silnym (+++). Jeśli oddziały z drzewostanami zagrożonymi w stopniu słabym (+) znajdują się na granicy lub wewnątrz pola zabiegowego, należy je włączyć do powierzchni przeznaczonej do oprysku. Z drugiej strony, na terenie dużej części kraju, gdzie gradacja brudnicy mniszki zakończyła się wcześniej, zaobserwowano wzrost powierzchni drzewostanów zagrożonych w stopniu ostrzegawczym oraz pierwsze objawy lokalnego zwiększenia zagęszczenia populacji. W połączeniu z analizą danych z wcześniejszych lat i średnioterminową prognozą, wskazuje to na możliwość rozpoczęcia kolejnej gradacji brudnicy mniszki w różnych regionach Polski. W związku z powyższym, zaleca się obserwacje rozwoju populacji charakteryzujących się dużym potencjałem gradacyjnym oraz wykonanie oceny zagęszczenia motyli samic w okresie kulminacji rójki ze szczególną starannością.
2. Do spodziewanego w 2025 r. rozwoju dużej wieloobszarowej gradacji **strzygoni choinówki** nie doszło najprawdopodobniej z powodu niesprzyjających warunkami pogodowych w maju. Jedynie na terenie kilku nadleśnictw należących do rdLP w Zielonej Górze i Wrocławiu konieczne było wykonanie zabiegów ochronnych. Ma to swoje odzwierciedlenie w znaczącym spadku przewidywanej na 2026 r. powierzchni drzewostanów zagrożonych w stopniach nie tylko +, ++ i +++, ale również w stopniu ostrzegawczym. W związku z powyższym przy podejmowaniu decyzji o konieczności wykonania zabiegów ochronnych przeciwko strzygoni choinówce należy uwzględnić: 1) liczebność wrogów naturalnych, szczególnie muchówek stwierdzonych w ściółce w trakcie jesiennych lub wiosennych poszukiwań, 2) wyniki kontroli nadzwyczajnych, zwłaszcza szczegółowych obserwacji przebiegu rójki motyli. Weryfikację stanu populacji (liczebności i zdrowotności gąsienic oraz tempa ich rozwoju) i ostateczną kwalifikację drzewostanów do zabiegów ochronnych należy przeprowadzić metodą ścinki

drzew na płachty. Zaleca się objęcie zabiegami ochronnymi przede wszystkim drzewostany zagrożonych w stopniu +++ i ++.

3. Zagrożenie ze strony pozostałych foliofagów sosny ma charakter lokalny i decyzje o konieczności wykonania zabiegów ochronnych należy podejmować na podstawie oceny zdrowotności i rozwoju populacji poszczególnych gatunków owadów metodami kontroli nadzwyczajnych (Instrukcja Ochrony Lasu, 2024), z uwzględnieniem stanu zdrowotnego i sanitarnego drzewostanów.
4. Przy podobnym poziomie zagrożenia przez foliofagi sosny, w pierwszej kolejności zabiegi ochronne należy stosować w kompleksach leśnych, w których występują drzewostany:
 - z defoliacją powyżej 60%, ponieważ tempo obumierania drzew zależy od stopnia uszkodzenia aparatu asymilacyjnego: im bardziej jest uszkodzony, tym tempo obumierania jest szybsze,
 - w wieku od 20 do 50 lat, gdyż przeżywalność młodszych drzewostanów jest mniejsza niż starszych,
 - na żyzniejszych siedliskach, ponieważ po żerach może nastąpić intensywne wydzielanie się posuszu,
 - z dużym udziałem drzew przygłuszonych oraz o podwyższonej liczebności populacji szkodników wtórnych.
5. W związku ze spodziewaną intensywną rójką **chrabąszczy** na powierzchni około 10 tys. ha zaleca się wykonanie agrolotniczych i naziemnych zabiegów ochronnych, jak również stosowanie innych metod ograniczania liczebności tych owadów.
6. W drzewostanach sosnowych z dużym udziałem gatunków liściastych w drugim piętrze lub w podszycie, oprócz zabiegów agrolotniczych ograniczających populację chrabąszczy wskazane jest wykonanie także naziemnych zabiegów ochronnych na obrzeżach drzewostanów.
7. Na obszarach, gdzie metoda chemiczna nie może być zastosowana, zaleca się przeprowadzenie ręcznego zbioru dorosłych postaci chrabąszczy w trakcie rójki, w zakresie ustalonym przez nadleśniczego. Dodatkowo należy rozważyć możliwość zastosowania różnych materiałów, np. agrowłókniny, siatki o drobnych oczkach, itp., uniemożliwiających składanie jaj przez samice chrabąszczy do gleby w szkółkach lub świeżo zakładanych uprawach.
8. Decyzję o konieczności ograniczania liczebności populacji innych szkodników liściożernych w drzewostanach liściastych podejmuje nadleśniczy w porozumieniu z RDLP i ZOL. Przed podjęciem decyzji, konieczne jest dokładne rozpoznanie głównych gatunków występujących w koronach drzew i śledzenie ich rozwoju w celu prawidłowego wyznaczenia terminu przeprowadzenia zabiegu ochronnego.
9. W zabiegach ochronnych należy stosować środki ochrony roślin zalecane w leśnictwie (wykaz preparatów jest dostępny na stronie internetowej LP w zakładce publikacje → gospodarka leśna → ochrona lasu → środki ochrony roślin).
10. Wyższe dawki zalecanych preparatów należy stosować w przypadku zagrożenia silnego (+++) i średniego (++) , uwzględniając również fazę gradacji (progradacja lub kulminacja gradacji), zagrożenie przez szkodniki wtórne, a także defoliację drzewostanów w latach ubiegłych.

11. Po wykonaniu zabiegu ochronnego należy ocenić jego skuteczność, a wyniki wpisać do protokołu (formularz nr 31 Instrukcji Ochrony Lasu, 2024). Jeżeli liczba żywych larw szkodnika, pozostałych po zabiegu w koronach drzew nie przekracza 20% liczby krytycznej dla danego gatunku owada, zabieg należy uznać za skuteczny.
12. Chociaż niniejsze zalecenia dotyczą postępowania z owadami foliofagicznymi, bardzo ważne jest prowadzenie ciągłych obserwacji stanu drzewostanów i populacji owadów kambio- i ksylofagicznych, ponieważ susza obserwowana w wielu regionach kraju będzie skutkować osłabieniem drzewostanów i sprzyjać rozwojowi wymienionych wyżej owadów. Dodatkowym czynnikiem osłabiającym kondycję zdrowotną drzewostanów może być defoliacja powodowana przez foliofagi, jak również choroby powodowane przez grzyby patogeniczne. W związku z powyższym, należy stosować wszelkie znane sposoby postępowania ochronnego, z uwzględnieniem zapisów Instrukcji Ochrony Lasu (2024) oraz zasad integrowanej ochrony lasu, w celu niedopuszczenia do namnożenia się i rozprzestrzenienia szkodników kambio- i ksylofagicznych.

Przedstawione zalecenia mają charakter ogólny. Szczegółowa strategia postępowania winna być dostosowana do każdego gatunku, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i ekonomicznych oraz zaakceptowana przez RDLP, ZOL i nadleśnictwo.

Załącznik nr 3 do zarządzenia nr **16**
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia **16**. marca 2026 r.

Zestawienie rzeczowo-finansowe zadań z zakresu ograniczania populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą i naziemną
dofinansowywanych ze środków funduszu leśnego - na potrzeby rozliczenia końcowego akcji w 2026 roku

RDLP	Nadleśnictwo	Nr zbiorczej noty księgowej z RDLP	Data zbiorczej noty księgowej z RDLP	Rodzaj zadania*	Jednostka**	Ilość	Czas lotu*** HH:MM	Jednostka organizacyjna LP zawierająca umowę****	Nr umowy, w ramach której wykonano usługę lotniczą	Data zawarcia umowy, w ramach której wykonano usługę lotniczą	Wykonawca usługi lotniczej	Koszt netto do refundacji z FL (zł)

* np. usługa lotnicza/zabieg naziemny; zakup środka ochrony/adiuwantu (podać nazwę np. Mospilan 20 SP, Ikar 95EC); magazynowanie i transport

** ha; kg; l; brak jednostki dla transportu i magazynowania

*** podać tylko w przypadku usługi lotniczej

**** DGLP, RDLP, Nadleśnictwo

Załącznik nr 4 do zarządzenia nr 16
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia 16. marca 2026 r.

Meldunek nr..... z dnia2026 roku

Ograniczanie populacji szkodliwych owadów w 2026 roku techniką lotniczą i naziemną

RDLP	Nadleśnictwo	Rodzaj sprzętu*	Powierzchnia zabiegu (ha)			Gatunek dominujący	Środek ochrony roślin	Ilość zużytego środka (l lub kg)	Uwagi**
			ogółem	w tym:					
				zabieg powtórny	LN				

*Rodzaj sprzętu - samolot, śmigłowiec, sprzęt naziemny (w przypadku chrabąszczowatych), zbiór ręczny (w przypadku chrabąszczowatych).

**Uwagi - np. jednorazowa zgoda MRiRW, zabieg w ramach doświadczeń IBL.

Zarządzenie nr 16

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 16 marca 2026 roku

w sprawie ograniczania zagrożeń ze strony szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych zjawisk szkodotwórczych w lasach w 2026 roku

Znak: ZO.7100.1.2026

Na podstawie art. 33 ust.1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹ w związku z § 6 i §10 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe² – w wykonaniu zadania Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonego m.in. w art. 33 ust. 3 pkt 3³ ustawy o lasach, zarządzam, co następuje:

§ 1

Zobowiązuję kierowników jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych do zapoznania się i wykorzystywania w bieżącej działalności „Krótkoterminowej prognozy występowania ważniejszych szkodników i chorób infekcyjnych drzew leśnych w Polsce w 2026 roku”, opracowanej przez Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL). Wyżej wymieniona prognoza znajduje się na stronie portalu pracowniczego LP.

§ 2

1. Powołuję zespoły zadaniowe, zwane dalej Terenowymi Stacjami Ochrony Lasu (TSOL).
2. Skład osobowy i lokalizację TSOL oraz Punktów Obserwacyjnych, zwanych dalej PO zawiera załącznik nr 1 do zarządzenia.
3. Termin rozpoczęcia i zakończenia pracy TSOL uzależniony jest od biologii monitorowanych szkodników owadzych oraz specyfiki występowania innych organizmów i zjawisk szkodotwórczych.

¹ Art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (Dz. U. z 2025 r. poz. 567 ze zm.) stanowi, że „Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych”.

² Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych; § 10 Statut Lasów Państwowych stanowi, że Dyrektor Generalny może powoływać inne stałe lub doraźne zespoły doradcze dla określonych spraw i problemów z zakresu działalności Lasów Państwowych oraz określać zasady i tryb działania takich zespołów.

³ Przepis art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

4. Do obowiązków kierowników TSOL należy:
 - 1) zorganizowanie i koordynowanie pracy TSOL;
 - 2) opracowywanie ocen występowania, zagrożenia i przebiegu rozwoju populacji szkodliwych owadów i innych czynników szkodotwórczych, z uwzględnieniem zapisów „Instrukcji Ochrony Lasu” i „Instrukcji działania Zespołów Ochrony Lasu” oraz przekazywanie tych ocen właściwemu nadleśniczemu, który podejmuje decyzje o zabiegach ochronnych;
 - 3) sporządzenie sprawozdania końcowego z działalności TSOL w terminie jednego miesiąca od zakończenia pracy.
5. Zalecenia w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi w 2026 roku określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 3

Zobowiązuję:

- 1) Dyrektorów Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) do bieżącego monitorowania zagrożeń ze strony czynników biotycznych, ustalania ich sprawców i podejmowania skutecznych działań profilaktycznych oraz ochronnych w celu niedopuszczenia do istotnych gospodarczo szkód w lasach;
- 2) Kierowników Zespołów Ochrony Lasu (ZOL) do świadczenia stałej pomocy dyrektorom RDLP i nadleśniczym w rozpoznawaniu i ograniczaniu zagrożeń oraz do bieżącego informowania Wydziału Ochrony Lasu w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (DGLP) o sytuacji;
- 3) Nadleśniczych do zorganizowania niezbędnej służby ochrony lasu zwalczającej zagrożenia, którą należy wspierać w miarę potrzeby odpowiednią pomocą ze strony RDLP i ZOL, a w szczególnych przypadkach także DGLP i IBL;
- 4) Dyrektorów RDLP i Nadleśniczych do zapewnienia odpowiedniego poziomu precyzji w informowaniu społeczeństwa o prowadzonej akcji ograniczania populacji szkodliwych owadów leśnych techniką lotniczą na stronach internetowych jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w następujący sposób:
 - a) strona internetowa RDLP powinna zawierać:
 - ogólną informację w sprawie planowanych zabiegów agrolotniczych, zgodnie z dokumentacją przedłożoną do właściwego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: „WIORiN”) (7 dni przed rozpoczęciem akcji);
 - listę nadleśnictw biorących udział w akcji ograniczania populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą wraz z bezpośrednimi odnośnikami do stron internetowych nadleśnictw;
 - b) strona internetowa nadleśnictwa powinna zawierać:
 - planowany termin zabiegu (możliwie precyzyjny, w przypadku wydłużenia terminu zakończenia zabiegów agrolotniczych z przyczyn pogodowych, technicznych, formalnych, itp. Informacja o terminie zakończenia zabiegów powinna być na bieżąco aktualizowana);
 - powierzchnię zabiegu wraz z dołączonymi poglądowymi mapami lokalizacji pól zabiegowych;

- gatunek szkodliwego owada;
- zastosowany środek ochrony roślin wraz z terminami prewencji i karencji (jeżeli mają zastosowanie) oraz odsyłacz do etykiety środka ochrony roślin;
- informację o wprowadzeniu okresowego zakazu wstępu do lasu wraz z odsyłaczem do map zakazów wstępu do lasu w serwisie Banku Danych o Lasach.

§ 4

1. Zobowiązuję Wydział Ochrony Lasu w DGLP i Zakład Produkcyjno Usługowo Handlowy Lasów Państwowych w Olsztynie do realizacji zadań, w przedmiocie centralnych zakupów i dystrybucji środków ochrony roślin – Foray 76 B, Mospilan 20 SP, Confirm, Delfin WG, Los Ovados 200 SE na potrzeby poszczególnych RDLP.
2. Przy zakupach pozostałych środków ochrony roślin niezbędnych do prowadzenia gospodarki leśnej należy kierować się listą pestycydów dopuszczonych do stosowania w 2026 roku, opracowaną przez IBL w broszurze pt. „Środki ochrony roślin oraz środki biobójcze zalecane do stosowania w leśnictwie w roku 2026”, zamieszczoną na stronie portalu pracowniczego LP.
3. Usługodawców lotniczych i warunki korzystania z usług lotniczych w 2026 roku określają odpowiednie umowy zawarte przez DGLP i RDLP.
4. Rozwiązania techniczne, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów przy użyciu sprzętu agrolotniczego, określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie rozwiązań technicznych, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego (Dz. U. poz. 504).
5. W roku 2026 obowiązuje zasada dofinansowania kosztów akcji ograniczania populacji szkodników owadzych techniką lotniczą oraz naziemną z wykorzystaniem środków związanych z funduszem leśnym w ramach kwot określonych w planie finansowo-gospodarczym PGL Lasy Państwowe w następującym zakresie:
 - 1) użycia sprzętu lotniczego, w tym bezzałogowych statków powietrznych;
 - 2) użycia sprzętu naziemnego (wyłącznie w przypadku chrabąszczowatych – imago i pędraki);
 - 3) zbioru ręcznego (wyłącznie w przypadku chrabąszczowatych – imago);
 - 4) zakupu środków ochrony roślin i ich nośników (adiuwantów);
 - 5) magazynowania i transportu środków ochrony roślin i ich nośników (adiuwantów);
 - 6) wykonania zabiegów doświadczalnych związanych z oceną skuteczności działania nowych środków i preparatów dla leśnictwa;
 - 7) wykonania zabiegów ochronnych w drzewostanach świerkowych z zastosowaniem samobieżnej głowicy opryskującej na drzewach stojących.
6. Rozliczenie finansowe, którego integralną częścią jest zestawienie rzeczowo-finansowe zadań z zakresu ograniczania populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą i naziemną dofinansowywanych ze środków funduszu leśnego (załącznik nr 3), RDLP przekazuje do DGLP niezwłocznie po całkowitym zakończeniu ww.

akcji, jednak nie później niż do 31.12.2026 r.

7. RDLP przekazują do właściwych WIORiN sprawozdanie z wykonania ratowniczych zabiegów z wykorzystaniem sprzętu agrolotniczego, które powinno zawierać:
 - 1) ogólną powierzchnię wykonanego zabiegu w rozbiu na nadleśnictwo, powiat, gminę;
 - 2) termin przeprowadzonego zabiegu;
 - 3) nazwę i ilość zużytego środka ochrony roślin oraz zastosowaną dawkę;
 - 4) nazwę zwalczanego organizmu szkodliwego;
 - 5) nazwę gatunku rośliny będącej przedmiotem zabiegu;
 - 6) ocenę skuteczności zabiegu;
 - 7) dane podmiotu wykonującego zabieg.
8. Ww. sprawozdanie należy przysyłać również do Wydziału Ochrony Lasu DGLP – do wiadomości.

§ 5

1. Wszelkie działania związane z ograniczaniem liczebności szkodliwych owadów i skutków aktywności grzybów patogenicznych powodujących szkody w lasach powinny być prowadzone w sposób niezakłócający funkcjonowania ekosystemów na obszarach objętych zabiegami i muszą być zgodne z etykietą stosowanego środka ochrony roślin.
2. Zaleca się upowszechnianie biologicznych, mechanicznych i agrotechnicznych metod ograniczania liczebności szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych czynników szkodliwych, przedstawionych w wykonanych przez IBL opracowaniach „Metodyka integrowanej ochrony drzewostanów iglastych” oraz „Metodyka integrowanej ochrony drzewostanów liściastych”. W przypadkach największego zagrożenia lasu dopuszczalne jest łączenie powyższych metod z metodą chemiczną, polegającą na wykorzystaniu środków ochrony roślin zarejestrowanych dla leśnictwa.
3. Wyznaczając drzewostany do zabiegów ograniczania szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych czynników szkodliwych na obszarach Natura 2000, należy zwracać szczególną uwagę na przedmiot ochrony na tych obszarach.
4. Wszystkie czynności związane z ochroną lasu w 2026 roku powinny być wykonane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

§ 6

Nadleśniczowie nadleśnictw, na terenie których prowadzone będą zabiegi ochronne, odpowiadają za techniczne i organizacyjne warunki prawidłowego przeprowadzenia zabiegów ograniczających zagrożenia lasów ze strony czynników szkodliwych. Działania te powinny uwzględniać w szczególności:

- 1) wyegzekwowanie od wykonawców usług lotniczych spełnienia warunków technicznych zawartych w umowach, w szczególności przeprowadzenia testów prawidłowego działania aparatury agrolotniczej oraz zapewnienie realizacji obowiązków wynikających z tych umów dla jednostek Lasów Państwowych;

- 2) przekazanie do DGLP (za pośrednictwem RDLP) danych dotyczących obszarów leśnych przewidywanych do zabiegów agrolotniczych w 2026 roku – współrzędnych geograficznych lotnisk, lądowisk, innych terenów startów i lądowań oraz pól zabiegowych – w celu uzyskania od Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej priorytetu na wykorzystanie przestrzeni powietrznej podczas ww. zabiegów;
- 3) przeszkolenie pracowników jednostek LP kierowanych do udziału w zabiegach ochronnych w zakresie stosowanych metod i środków ochrony roślin oraz wymogów wynikających z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 4) zabezpieczenie odbioru ilościowego i jakościowego środków ochrony roślin, dostarczanych na potrzeby ograniczania liczebności szkodliwych owadów oraz dopilnowanie prawidłowej ich dystrybucji;
- 5) zapewnienie nieodpłatnie odpowiednich warunków lokalowych, niezbędnego wyposażenia i udzielanie wszechstronnej pomocy w organizacji i funkcjonowaniu TSOL;
- 6) nadzór nad przebiegiem przygotowań do zabiegów ochronnych oraz bieżącą kontrolę realizacji zadań ochronnych;
- 7) składanie drogą elektroniczną, za pośrednictwem RDLP, do DGLP cotygodniowych meldunków (w czwartki) o zaawansowaniu realizacji zabiegów ochronnych w lasach, według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 8) opracowanie sprawozdania końcowego z przebiegu zabiegów ochronnych w 2026 roku. RDLP przekazują zbiorcze sprawozdanie do DGLP po całkowitym zakończeniu akcji zwalczania.

§ 7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

w/z Zastępcy Dyrektora Generalnego
ds. Zrównoważonej Gospodarki Leśnej
Cezary Świstak

Załącznik nr 1 do zarządzenia nr 16
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia 16 marca 2026 r.

Skład osobowy i lokalizacja Terenowych Stacji Ochrony Lasu (TSOL)
oraz Punktów Obserwacyjnych (PO) w 2026 roku

ZOL	RDLP	Siedziba TSOL	Skład osobowy TSOL	Gatunek szkodnika owadziego/inny czynnik	PO w Nadleśnictwie
Gdańsk	Gdańsk	biuro ZOL w Gdańsku	Anna Srokosz - kierownik TSOL; Izabela Waszak; Maciej Kuś	Brudnica mniszka	Kaliska; Kościerzyna; Wejherowo
				Boreczniki sosnowe	Choczewo
				Chrabąszcze	Lubichowo
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Kartuzy
Gdańsk	Toruń	biuro ZOL w Gdańsku;	Izabela Waszak - kierownik TSOL; Maciej Kuś; Anna Srokosz	Brudnica mniszka	Bydgoszcz; Dąbrowa
				Strzygonia Choinówka	Cierpiszewo
				Chrabąszcze	Trzebciny
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Toruń; Skrwilno; Woziwoda

Olsztyn	Olsztyn	biuro ZOL w Olsztynie	Wojciech Chmielewski - kierownik TSOL; Martyna Ruszczyk; Anna Zawadzka; Rafał Zagroba;	Brudnica mniszka	Parciaki
				Chrabąszcze	Susz
Szczecinek	Piła	biuro ZOL w Szczecinku	Sławomir Woźniak - kierownik TSOL; Paulina Kutczyńska; Rafał Perz	Brudnica mniszka	Płytnica; Sarbia
				Strzygonia choinówka	Sarbia
				Żerdzianka sosnówka	Sarbia
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Kalisz Pomorski
				Jemioła w drzewostanach sosnowych	Durowo
Szczecinek	Szczecin	biuro OTL w Gorzowie Wielkopolskim	Daniel Grabowski - kierownik TSOL; Maciej Hałuszczak; Rafał Perz	Brudnica mniszka	Międzychód; Skwierzyna
				Chrabąszcze	Kłodawa; Rzepin; Sulęcín; Bolewice
				Żerdzianka sosnówka	Karwin; Mieszkowice
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Międzyrzecz
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Resko
Szczecinek	Szczecinek	biuro ZOL w Szczecinku	Mateusz Modrzejewski - kierownik TSOL; Beata Dudzic; Rafał Perz	Brudnica mniszka	Osusznica; Borne Sulinowo
				Żerdzianka sosnówka	Osusznica
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Miastko; Świdwin

Łódź	Łódź	biuro ZOL w Łodzi	Grzegorz Karwat - kierownik TSOL; Marika Wieczorek; Cezary Kieszek	Chrabąszcze	Brzeziny; Spała; Wieluń
Łódź	Warszawa	biuro ZOL w Warszawie	Cezary Kieszek - kierownik TSOL; Marika Wieczorek; Michał Onuszek	Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Chojnów; Jabłonna; Wyszaków
Łopuchówko	Poznań	biuro Nadleśnictwa Grodziec	Ewa Kujawa - kierownik TSOL; Robert Zander; Przemysław Dyba	Barczatka sosnówka	Grodziec
				Chrabąszcze	Babki; Konstantynowo; Łopuchówko; Pniewy; Sieraków
				Kuprówka rudnica	Karczma Borowa; Koło; Piaski
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów sosnowych	Syców; Karczma Borowa
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów dębowych	Piaski
				Foliofagi dębu	Krotoszyn; Piaski; Konstantynowo
Łopuchówko	Zielona Góra	biuro Nadleśnictwa Krzystkowice	Paulina Skowrońska - kierownik TSOL; Ewa Kujawa; Robert Zander	Brudnica mniszka	Wolsztyn; Sława Śląska; Lubsko
				Chrabąszcze	Świebodzin
				Strzygonia choinówka	Brzózka; Lubsko
				Kuprówka rudnica	Nowa Sól

Kraków	Kraków	biuro ZOL w Krakowie	Jarosław Plata - kierownik TSOL; Agnieszka Bielawska; Zbigniew Kołodziej; Szczepan Rusiński; Sebastian Tylkowski	Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Nowy Targ
				Drzewotocz japoński	Gorlice
				Chrabąszcze	Dębica
Kraków	Krosno	biuro ZOL w Krakowie	Jarosław Plata - kierownik TSOL; Agnieszka Bielawska; Zbigniew Kołodziej; Szczepan Rusiński; Sebastian Tylkowski	Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Sieniawa
				Drzewotocz japoński	Krasiczyn
Radom	Lublin	biuro ZOL w Radomiu	Wojciech Krawczyk - kierownik TSOL; Andrzej Marzęda; Krzysztof Kamiński; Piotr Lasota	Barczatka sosnowka	Nowa Dęba; Rozwadów; Rudnik
				Brudnica mniszka	Rozwadów; Rudnik
				Chrabąszcze	Parczew; Włodawa
				Osnuja gwiazdzista	Janów Lubelski; Nowa Dęba
				Opaślik sosnowy	Nowa Dęba
				Uszkodzenia w uprawach, młodnikach i drzewostanach powstałe w wyniku gradobicia	Kraśnik, Lubartów, Puławy, Radzyń Podlaski, Rudnik
Radom	Radom	biuro ZOL w Radomiu	Piotr Lasota - kierownik TSOL; Roman Noworycki; Przemysław Strzelczyk	Uszkodzenia w uprawach, młodnikach i drzewostanach powstałe w wyniku gradobicia	Jędrzejów; Ostrowiec Świętokrzyski; Skarżysko; Marcule; Zwoleń

Wrocław	Wrocław	biuro ZOL we Wrocławiu	Jarosław Góral - kierownik TSOL; Katarzyna Skąlecka; Katarzyna Nowik; Grzegorz Rogowski	Chrabąszcze	Legnica
				Brudnica mniszka	Ruszków; Pieńsk
Opole	Katowice	biuro ZOL w Opolu	Dariusz Hutka - kierownik TSOL; Katarzyna Hutka; Remigiusz Brzeziński; Marcin Hutnik	Osnuja gwiaździsta	Herby; Zawadzkie
				Chrabąszcze	Brzeg; Kluczbork; Olesno; Rudziniec; Strzelce Opolskie
				Zespół szkodników wtórnych drzewostanów świerkowych	Wisła

**Zalecenia w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami
liściożernymi w 2026 r.**

Postawą do opracowania zaleceń w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi jest opracowana przez Instytut Badawczy Leśnictwa prognoza zagrożenia drzewostanów iglastych i liściastych przez różne czynniki szkodotwórcze w skali całego kraju. Szczególną uwagę poświęca się owadom liściożernym, ze względu na ich zdolność do występowania w formie gradacji na znacznych powierzchniach, co może zagrażać trwałości drzewostanów. Sposób postępowania z foliofagami zależy m.in. od gatunku owada, jego biologii, ekologii, zdolności do ekspansji i fazy gradacji, więc wymaga corocznej modyfikacji:

1. W 2026 r. największe zagrożenie w drzewostanach sosnowych będzie stwarzać **brudnica mniszka**. Jej gradacja, która rozpoczęła się w 2022 r., w większości regionów uległa zakończeniu wskutek wykonanych zabiegów ochronnych, niesprzyjających warunków pogodowych i/lub działania czynników oporu środowiska. W części nadleśnictw zagęszczenie populacji tego owada utrzymuje się jednak na wysokim poziomie i ciągle stwarza zagrożenie drzewostanom sosnowym. W związku z powyższym w takich sytuacjach zaleca się wykonanie zabiegów ochronnych w drzewostanach zagrożonych w stopniach średnim (++) i/lub silnym (+++). Jeśli oddziały z drzewostanami zagrożonymi w stopniu słabym (+) znajdują się na granicy lub wewnątrz pola zabiegowego, należy je włączyć do powierzchni przeznaczonej do oprysku. Z drugiej strony, na terenie dużej części kraju, gdzie gradacja brudnicy mniszki zakończyła się wcześniej, zaobserwowano wzrost powierzchni drzewostanów zagrożonych w stopniu ostrzegawczym oraz pierwsze objawy lokalnego zwiększenia zagęszczenia populacji. W połączeniu z analizą danych z wcześniejszych lat i średnioterminową prognozą, wskazuje to na możliwość rozpoczęcia kolejnej gradacji brudnicy mniszki w różnych regionach Polski. W związku z powyższym, zaleca się obserwacje rozwoju populacji charakteryzujących się dużym potencjałem gradacyjnym oraz wykonanie oceny zagęszczenia motyli samic w okresie kulminacji rójki ze szczególną starannością.
2. Do spodziewanego w 2025 r. rozwoju dużej wieloobszarowej gradacji **strygoni choinówki** nie doszło najprawdopodobniej z powodu niesprzyjających warunkami pogodowych w maju. Jedynie na terenie kilku nadleśnictw należących do rdLP w Zielonej Górze i Wrocławiu konieczne było wykonanie zabiegów ochronnych. Ma to swoje odzwierciedlenie w znaczącym spadku przewidywanej na 2026 r. powierzchni drzewostanów zagrożonych w stopniach nie tylko +, ++ i +++, ale również w stopniu ostrzegawczym. W związku z powyższym przy podejmowaniu decyzji o konieczności wykonania zabiegów ochronnych przeciwko strygoni choinówce należy uwzględnić: 1) liczebność wrogów naturalnych, szczególnie muchówek stwierdzonych w ściółce w trakcie jesiennych lub wiosennych poszukiwań, 2) wyniki kontroli nadzwyczajnych, zwłaszcza szczegółowych obserwacji przebiegu rójki motyli. Weryfikację stanu populacji (liczebności i zdrowotności gąsienic oraz tempa ich rozwoju) i ostateczną kwalifikację drzewostanów do zabiegów ochronnych należy przeprowadzić metodą ścinki

drzew na płachty. Zaleca się objęcie zabiegami ochronnymi przede wszystkim drzewostany zagrożonych w stopniu +++ i ++.

3. Zagrożenie ze strony pozostałych foliofagów sosny ma charakter lokalny i decyzje o konieczności wykonania zabiegów ochronnych należy podejmować na podstawie oceny zdrowotności i rozwoju populacji poszczególnych gatunków owadów metodami kontroli nadzwyczajnych (Instrukcja Ochrony Lasu, 2024), z uwzględnieniem stanu zdrowotnego i sanitarnego drzewostanów.
4. Przy podobnym poziomie zagrożenia przez foliofagi sosny, w pierwszej kolejności zabiegi ochronne należy stosować w kompleksach leśnych, w których występują drzewostany:
 - z defoliacją powyżej 60%, ponieważ tempo obumierania drzew zależy od stopnia uszkodzenia aparatu asymilacyjnego: im bardziej jest uszkodzony, tym tempo obumierania jest szybsze,
 - w wieku od 20 do 50 lat, gdyż przeżywalność młodszych drzewostanów jest mniejsza niż starszych,
 - na żyzniejszych siedliskach, ponieważ po żerach może nastąpić intensywne wydzielanie się posuszu,
 - z dużym udziałem drzew przygłuszonych oraz o podwyższonej liczebności populacji szkodników wtórnych.
5. W związku ze spodziewaną intensywną rójką **chrabąszczy** na powierzchni około 10 tys. ha zaleca się wykonanie agrolotniczych i naziemnych zabiegów ochronnych, jak również stosowanie innych metod ograniczania liczebności tych owadów.
6. W drzewostanach sosnowych z dużym udziałem gatunków liściastych w drugim piętrze lub w podszycie, oprócz zabiegów agrolotniczych ograniczających populację chrabąszczy wskazane jest wykonanie także naziemnych zabiegów ochronnych na obrzeżach drzewostanów.
7. Na obszarach, gdzie metoda chemiczna nie może być zastosowana, zaleca się przeprowadzenie ręcznego zbioru dorosłych postaci chrabąszczy w trakcie rójki, w zakresie ustalonym przez nadleśniczego. Dodatkowo należy rozważyć możliwość zastosowania różnych materiałów, np. agrowłókniny, siatki o drobnych oczkach, itp., uniemożliwiających składanie jaj przez samice chrabąszczy do gleby w szkółkach lub świeżo zakładanych uprawach.
8. Decyzję o konieczności ograniczania liczebności populacji innych szkodników liściożernych w drzewostanach liściastych podejmuje nadleśniczy w porozumieniu z RDLP i ZOL. Przed podjęciem decyzji, konieczne jest dokładne rozpoznanie głównych gatunków występujących w koronach drzew i śledzenie ich rozwoju w celu prawidłowego wyznaczenia terminu przeprowadzenia zabiegu ochronnego.
9. W zabiegach ochronnych należy stosować środki ochrony roślin zalecane w leśnictwie (wykaz preparatów jest dostępny na stronie internetowej LP w zakładce publikacje → gospodarka leśna → ochrona lasu → środki ochrony roślin).
10. Wyższe dawki zalecanych preparatów należy stosować w przypadku zagrożenia silnego (+++) i średniego (++) , uwzględniając również fazę gradacji (progradacja lub kulminacja gradacji), zagrożenie przez szkodniki wtórne, a także defoliację drzewostanów w latach ubiegłych.

11. Po wykonaniu zabiegu ochronnego należy ocenić jego skuteczność, a wyniki wpisać do protokołu (formularz nr 31 Instrukcji Ochrony Lasu, 2024). Jeżeli liczba żywych larw szkodnika, pozostałych po zabiegu w koronach drzew nie przekracza 20% liczby krytycznej dla danego gatunku owada, zabieg należy uznać za skuteczny.
12. Choć niniejsze zalecenia dotyczą postępowania z owadami foliofagicznymi, bardzo ważne jest prowadzenie ciągłych obserwacji stanu drzewostanów i populacji owadów kambio- i ksylofagicznych, ponieważ susza obserwowana w wielu regionach kraju będzie skutkować osłabieniem drzewostanów i sprzyjać rozwojowi wymienionych wyżej owadów. Dodatkowym czynnikiem osłabiającym kondycję zdrowotną drzewostanów może być defoliacja powodowana przez foliofagi, jak również choroby powodowane przez grzyby patogeniczne. W związku z powyższym, należy stosować wszelkie znane sposoby postępowania ochronnego, z uwzględnieniem zapisów Instrukcji Ochrony Lasu (2024) oraz zasad integrowanej ochrony lasu, w celu niedopuszczenia do namnożenia się i rozprzestrzenienia szkodników kambio- i ksylofagicznych.

Przedstawione zalecenia mają charakter ogólny. Szczegółowa strategia postępowania winna być dostosowana do każdego gatunku, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i ekonomicznych oraz zaakceptowana przez RDLP, ZOL i nadleśnictwo.

Załącznik nr 3 do zarządzenia nr 16
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia 16 marca 2026 r.

Zestawienie rzeczowo-finansowe zadań z zakresu ograniczania populacji szkodliwych owadów techniką lotniczą i naziemną
dofinansowywanych ze środków funduszu leśnego - na potrzeby rozliczenia końcowego akcji w 2026 roku

RDLP	Nadleśnictwo	Nr zbiorczej noty księgowej z RDLP	Data zbiorczej noty księgowej z RDLP	Rodzaj zadania*	Jednostka**	Ilość	Czas lotu*** HH:MM	Jednostka organizacyjna LP zawierająca umowę****	Nr umowy, w ramach której wykonano usługę lotniczą	Data zawarcia umowy, w ramach której wykonano usługę lotniczą	Wykonawca usługi lotniczej	Koszt netto do refundacji z FL (zł)

* np. usługa lotnicza/zabieg naziemny; zakup środka ochrony/adiuwantu (podać nazwę np. Mospilan 20 SP, Ikar 95EC); magazynowanie i transport

** ha; kg; l; brak jednostki dla transportu i magazynowania

*** podać tylko w przypadku usługi lotniczej

**** DGLP, RDLP, Nadleśnictwo

**Załącznik nr 4 do zarządzenia nr 16
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia 16 marca 2026 r.**

Meldunek nr..... z dnia2026 roku

Ograniczanie populacji szkodliwych owadów w 2026 roku techniką lotniczą i naziemną

RDLP	Nadleśnictwo	Rodzaj sprzętu*	Powierzchnia zabiegu (ha)			Gatunek dominujący	Środek ochrony roślin	Ilość zużytego środka (l lub kg)	Uwagi**
			ogółem	w tym:					
				zabieg powtórny	LN				

*Rodzaj sprzętu - samolot, śmigłowiec, sprzęt naziemny (w przypadku chrabąszczowatych), zbiór ręczny (w przypadku chrabąszczowatych).

**Uwagi - np. jednorazowa zgoda MRiRW, zabieg w ramach doświadczeń IBL.